

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Teie 23.04.2026

Meie 14.05.2026

nr 8-2/26/2314, HTM/26-
0471/-1K
nr 8-2/3255

Haridus- ja teadusministri käskkirja „Strateegiliste uuringute programm“ eelnõu kooskõlastamine

Lugupeetud minister

Täname, et olete saatnud käskkirja „Strateegiliste uuringute programm“ eelnõu arvamuse avaldamiseks. Alljärgnevaga esitame oma ettepanekud ja kooskõlastame eelnõu nendega arvestamisel.

1. Sissejuhatuses on märgitud programmi eesmärgidena muuhulgas, et sellega „*viiakse ministeeriumite ja Riigikantselei vastutusalade jaoks tarviliku teadus- ja arendustegevuse rahastamine ühtsemale alusele ning väheneb teaduse rahastamise killustatus*“ ja „*väheneb ministeeriumite ja Riigikantselei ning (teadus)asutuste ja teadlaste halduskoormus*“. Juhime tähelepanu, et programmi tegevuste 2 ja 3 puhul on siiski kaheldav, et need eesmärgid saavad täidetud. Nimetatud tegevuste elluviimine paneb suure halduskoormuse kõikidele osapooltele ja killustab teadusrahastust. Kui on soov neid tegevusi siiski programmi jätta, tuleks põhjalikult läbi mõelda nende disain, et oleks tagatud võimalikult väike menetluskooormus ja arusaadav rahastamispoliitika.
2. Palume täpsustada programmi eesmärki 1 ja sõnastada see järgnevalt:
1) teadmispõhise poliitikakujundamise edendamine ja strateegiliste eesmärkide saavutamise toetamine;
Oleme arvamisel, et ministeeriumite teadus- ja arendustegevuse eesmärk ei ole kitsalt ainult poliitikakujundamise toetamine. Ministeeriumitel või nende valitsemisaladel võib seoses oma strateegiliste eesmärkidega olla palju suurem hulk vajadusi, kus teadus-arendustegevus saab abiks olla ning kaetud võib olla suur osa erinevatest tehnoloogilise valmiduse tasemetest (TVT), näiteks eeluuringutest kuni prototüübi/tulemi testimise ja valideerimiseni.
3. Palume läbivalt täpsustada toetuse saaja ja teadusuuringu teostaja asutuse määratlus. Kas silmas on peetud vaid Eesti päritoluga asutusi või võivad kaasuda ka asutused teistest riikidest? Kui jah, siis mis rollis? Oleme arvamisel, et rahvusvaheliste teadlaste kaasamine ministeeriumite uurimisprobleemide lahendamisse annab olulist lisandväärtust, eriti spetsiifilisemates valdkondades, kus Eesti sisene kompetents pole piisav või kus laiem käsitus annab olulisi lisateadmisi ja toetab rahvusvahelist teaduskoostööd ministeeriumite ja teadlaste vahel.
4. Programmi tegevustes on kajastamata teadusnõustamise raamlepingute võimalus, mis on aina olulisem ja ministeeriumites aina enam rakendamist leidev koostööformaat teadlastega, soodustades teadusnõustamise suuremat levimust. Palume see võimalus läbi kaaluda ja

lisada programmi, et lubatud oleks mitte ainult minevikus varasemate kohustustena fikseeritud taolised lepingud, vaid sellist meedet saaks ellu viia ka mõne kavandatava programmi tegevuse alt.

5. Tegevus 1 puhul võiks taotluste hindamise puhul loobuda kaheetapilisest hindamisest (teadusliku kvaliteedi hindamine ja ministeeriumite või Riigikantselei poolne hindamine) ja viia hindamine läbi koondatuna ühes etapis, mis lühendaks hindamisele kuluvat aega ja vähendaks halduskoormust.
6. Tegevus 2 puhul palume täpsustada, millistel tingimustel saab ettenähtud projektiperioodi 12 kuud pikendada. Lisaks eetikakomitee lubade taotlemisega seotud põhjustele võib olla muid põhjuseid, sh ettenägematuid uurimistegevuse viibimisega seotud põhjuseid, mis viivitavad tulemusteni jõudmist. Oleme arvamisel, et praegu on ettenähtud projektiperiood liiga jäigalt sätestatud, arvestades teadustegevuse eripärasid ning soovime tagada selle määratlemisel suurema paindlikkuse.
7. Tegevus 2 pakkumuste hindamisel on plaanitud luua iga ministeeriumi ja Riigikantseleiga seotud pakkumuste hindamiseks eraldi hindamiskomisjon. Näeme taolist killustunud hindamissüsteemi ebamõistliku halduskoormuse tekitajana ning hindamise läbipaistvuse ja objektiivsuse vähendajana. Selle asemel võiks kaaluda näiteks valdkondlike komisjonide mudeli kasutamist, mis on Eesti Teadusagentuuri praktikas kasutusel, kaasates nendesse ministeeriumite esindajad.
8. Tegevus 3 puhul on vastuolu rahvusvahelise teaduskoostöö aluseks oleva viidatud raamistiku „Rahvusvahelistes teadus-, arendus- ja innovatsioonialgatuses osalemise strateegilise raamistiku“ ja eelnõus nimetatud toetatavate tegevuste piiritlemisel ainult Euroopa partnerluste ja *Teaming for Excellence* projektidega. Eelnimetatud raamistik ei ole piiritletud ainult nimetatud kahe teaduskoostöö formaadiga ja leiame, et eelnõu ei peaks kitsendama ministeeriumite eesmärkidega seotud rahvusvahelistes teaduskoostöö formaatides osalemist, vaid lähtuma terviklikult nimetatud raamistikust.
9. Programmi eelarve peatükis palume selgemalt lahti kirjutada osa, mis määratleb osakaalude muutmise programmis:
„Ministeeriumite ja Riigikantselei osakaalusid programmis saab muuta programmi nõukogu otsusel või juhul, kui ministeerium või Riigikantselei suunab oma eelarvest programmi täiendavaid vahendeid.“
Praegusel juhul pole selge, millistes olukordades saab programmi nõukogu osakaale muuta andes sellega nõukogule määratlemata ja protseduuriliselt sisustamata otsustuspädevuse. Samuti pole selge, kuidas muutuvad osakaalud kui ministeerium või Riigikantselei suunab programmi oma eelarvest täiendavaid vahendeid. Eelduslikult peaks need vahendid sisalduma ministeeriumi või Riigikantselei kasutada olevas kvoodis, mis aga ei muuda selle osakaalu Vabariigi Valitsuse reservis olevate vahendite vaates. See vajab täpsustavat selgitamist.
10. Lisaks soovime tähelepanu juhtida, et programmi raames tehtavad uuringud kuuluvad uuringute alla, mis loetakse Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (TAIKS) mõttes teadusuuringuteks ning on allutatud Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 ja TAIKS-i alusel loodud eetikakomitee hinnangu pädevusse. Tegemist ei ole poliitikakujundamise uuringutega IKS § 6 lg 5 mõttes.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta

justiits- ja digiminister

Lisa:

Kairi Talves 58782890
kairi.talves@justdigi.ee